

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 listopada 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 6 lipca 2022 r., I ACa 35/22,
w sprawie z powództwa S. K.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz S. K. 2700
(dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z
odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za
czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego wyroku
Bankowi spółce akcyjnej w W. do dnia zapłaty.**

Marcin Łochowski

Beata Janiszewska

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie ustalił nieważność umowy kredytu hipotecznego i zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowego kredytobiorcy 174 369,62 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dni wskazanych w rozstrzygnięciu oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację banku.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 9 lutego 2006 r. powódka zawarła z bankiem umowę kredytu hipotecznego, indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF). Suma kredytu została oznaczona na 180 000 zł i po wypłaceniu została przeliczona na CHF kursem kupna według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku w dniu wypłaty danej transzy kredytu. Kredytobiorca zobowiązał się spłacić w złotych, w miesięcznych ratach, wyrażoną w CHF sumę kredytu z odsetkami z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w banku w dniu płatności raty kredytu. Okres kredytowania miał wynosić 360 miesięcy. Tytułem spłaty rat kredytobiorca od zawarcia umowy do sierpnia 2021 r. uiścił 174 369,62 zł.

Sąd Apelacyjny, powołując się między innymi na wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy określające zasady przeliczenia udzielonego kredytu i spłacanych rat na CHF, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Przy tym postanowienia te wprawdzie określają główne świadczenia stron, lecz nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, ponieważ umowa nie zawierała mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank. Ze względu na niedookreślenie kursu koniecznego do stosowania indeksacji Sąd drugiej instancji uznał za nieważne wszystkie postanowienia umowy dotyczące indeksacji. Umowa jest nieważna w całości, ponieważ nie może nadal obowiązywać bez kwestionowanych warunków

z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Pozwany bank wniósł o uchylenie zaskarżonego skargą wyroku w całości i zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1) art. 189 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że kredytobiorca posiadał interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu, mimo iż mógł i wytoczył powództwo o świadczenie;

2) art. 385¹ § 1 i 2 i art. 385² k.c. w zw. z art. 1 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez przyjęcie, że postanowienia dotyczące przeliczeń walutowych mają charakter abuzywny;

3) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 oraz art. 111 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”), art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez przyjęcie, że postanowienia umowy kredytu naruszają w sposób rażący interesy konsumenta i dobre obyczaje, a także przyjęcie, że żadne z postanowień umowy nie było uzgadniane indywidualnie;

4) art. 4 w zw. z art. 1 ust. 1 lit. a) i b) pr.bank. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. i art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 przez nieuwzględnienie obowiązującego na dzień wyrokowania stanu prawnego, w którym uznanie za niedozwolone postanowienia umownego zawierającego odesłanie do tabeli kursów banku jest wyłączone z uwagi na przyznanie przez ustawodawcę kredytobiorcom innych środków ochrony prawnej;

5) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 56 i 354 § 1 k.c. oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez zaniechanie ustalenia treści stosunku zobowiązaniowego obowiązującego między stronami po wyeliminowaniu z umowy kredytu postanowień niedozwolonych;

6) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 § 1 i 2 i art. 358 § 2 i 3 k.c. oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez zaniechanie zastosowania do rozliczeń kursu średniego NBP i to również w odniesieniu do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie art. 358 § 2 k.c. w jego aktualnym brzmieniu;

7) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 24 i 32 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim w zw. z uchwałą nr 47/2007

Zarządu NBP z 18 grudnia 2007 r., zmieniającą uchwałę 51/2002 Zarządu NBP z 23 września 2002 r. i w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez niezastosowanie do rozliczeń z tytułu umowy kredytu kursu średniego NBP;

8) art. 487 w zw. z art. 496 k.c. oraz art. 499 w zw. z art. 5 k.c. przez uznanie, że w sprawie nie może znaleźć zastosowania zarzut zatrzymania złożony przez bank.

Skarżący zarzucił również naruszenie przepisów postępowania:

1) art. 387 § 2 pkt 2 k p c. przez zaniechanie rozpoznania wszystkich zarzutów apelacyjnych;

2) art. 278 § 1 w zw. z art. 227 i 235 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 3 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i rachunkowości na okoliczności wskazane przez bank w odpowiedzi na pozew.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 189 k.p.c. trzeba zwrócić uwagę, że skarżący kwestionuje interes prawny kredytobiorcy wskazując, iż uwzględnienie roszczenia o zapłatę rozstrzyga spór. Umowa była w trakcie wykonywania w chwili wniesienia pozwu, a ustalenie nieważności usuwa niepewność prawną co do dalszych obowiązków stron, co przesądza o istnieniu interesu prawnego (wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., II CSK 495/19). W związku z powyższym zarzut ten jest niezasadny.

W umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej kurs przeliczenia spłaty dokonanej w złotych na wyrażoną w walucie obcej wysokość raty kredytu bezpośrednio wpływa na wysokość spłaty w złotych, czyli określa świadczenie główne kredytobiorcy. Postanowienia umowy określające świadczenia główne podlegają ocenie na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. tylko pod warunkiem, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Sąd drugiej instancji uznał tę klauzulę za niejednoznaczną ze względu na brak uregulowania w umowie podstaw od ustalania kursów przez bank, co jest zgodne z utrwaloną linią orzecniczą.

Skarżący zarzucił, że dowodem z opinii biegłego zamierzał wykazać, że bank nie ustalał kursów dowolnie, a Sąd z naruszeniem przepisów postępowania ustalił odmiennie. Wbrew zarzutowi Sąd odwoławczy nie ustalił, że bank dowolnie kształtował kursy, lecz że umowa nie zawierała jasno sformułowanych ograniczeń w tym zakresie. Sąd drugiej instancji uznał, że praktyka kształtowania kursów nie jest istotna i dlatego wnioskowany dowód był zbędny. O istotności faktów (art. 227 k.p.c.) stanowi prawo materialne. Nie jest naruszeniem przepisów postępowania pominięcie dowodu na fakt nieistotny w świetle sposobu zastosowania prawa materialnego przez Sąd drugiej instancji. Gdyby nawet Sąd Najwyższy podzielił zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego, prowadzący do konieczności ustalenia faktów uznanych przez sąd drugiej instancji za nieistotne, to przy ponownym rozpoznaniu apelacji Sąd odwoławczy byłby zobowiązany do ponownej oceny wniosków dowodowych stron na fakty, które okazały się istotne w świetle wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy. Dlatego zarzucenie naruszenia przepisów postępowania przez pominięcie opinii biegłego było chybione.

Kolejnym warunkiem zastosowania art. 385¹ § 1 k.c. jest brak indywidualnego uzgodnienia spornych postanowień umowy. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, zaakceptowanego w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny, zdaje się wynikać teza, że nie może być postanowieniem indywidulanie uzgodnionym postanowienie zawarte w zaproponowanym wzorze umowy, nawet jeżeli strony negocjowały inne wersje tego zapisu. Tak daleko idąca teza nie jest zasadna. Jednak sam bank w skardze wskazuje, że postanowienia kursowe nie były przedmiotem negocjacji, a jedynie że powód miał możliwość ich zainicjowania. Przy tym bank nie twierdzi, aby zwrócił powodowi uwagę na możliwość ustalania kursów przeliczeniowych w inny sposób.

Kurs walut obcych, ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank., wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest tu jednak to, iż nie można umową związać konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie związanie przyszłym kursem za niedozwolone.

Skoro klauzula kursowa zawarta w umowie kredytu indeksowanego nie wiąże, to do oceny umowy tej stosuje się uchwałę składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (ONSC 2014, nr 12, poz. 118), która do rangi zasady prawnej podniosła następujące tezy:

1) w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, iż miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), uniemożliwiają uznanie umowy stron za ważną w jakimkolwiek zakresie i czynią bezprzedmiotową ocenę zasadności pozostałych zarzutów odnoszących się do oceny umowy jako nieważnej. Nawet przy zasadności tych zarzutów Sąd Najwyższy zobowiązany jest do uznania zaskarżonego wyroku za odpowiadający prawu w zakresie nieważności umowy.

Obecnie nie budzi już wątpliwości nieprzysługiwanie prawa zatrzymania dla ochrony roszczeń stron o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, (OSNC 2025, nr 3, poz. 25), uznał, że prawo zatrzymania nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Z argumentacji przytoczonej w uzasadnieniu uchwały wynika, że również brak możliwości potrącenia nie przesądza o przyznaniu stronom umowy kredytu prawa zatrzymania. Wręcz przeciwnie, Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że uprawnienia prawokształtujące w postaci potrącenia i zatrzymania nie mogą pozostawać w zbiegu, ponieważ zakres ich zastosowania jest rozłączny. W przypadku świadczeń jednorodzących zastosowanie znajdzie potrącenie, a w przypadku świadczeń różnorodzących – prawo zatrzymania. Ponadto Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24 (OSNC 2025, nr 11, poz. 98), uznał,

że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. powodowi przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej wynikającej ze stosowanego odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Marcin Łochowski

Beata Janiszewska

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[r.g.]